

ЖЕНСКИ СВѢТЪ

СЪ ПРИТЪРКА

„ДОМАКИНЯ“

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ,

РЕДАКТИРАНО ОТЪ ЖЕНИ

ЗА ГОСПОЖИ И ГОСПОЖИЦИ

Списанието излиза дваждъ, на 1 и 20, а при-
турката веднаждъ, на 10 число всеки мѣсецъ.

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Годишенъ абонемантъ
предплатимъ

I. На списанието:

За България 4 лева

„ странство, 5. „

II. На списанието

съ притурката.

За България 7 лева

„ странство 9 „

Абонати се записватъ
направо въ дирекцията на
списанието и въ всички-
тъ телеграфо-пощен. стан-
ции изъ княжеството.

Всѣкакви обявления, от-
носящи се до госпожи и
госпожници, публикуватъ
се въ последната страни-
ца за 30 стот. редътъ.
За постоянни обявления
особени условия

Писма, ржкописи и па-
ри се испращатъ до Ди-
рекцията на „Женския
Свѣтъ“ улиа Вейнхшна
№ 122.

Писма неплатени не се
приметъ.

Въ Дирекцията се намиратъ за проданъ цѣли течения отъ I-а и II-а година на „Ж. Свѣтъ“ и „Домакиня“

Съдържание:

Училищни законопроекти. — Старата мода. — Сара
Мартезъ. — Афоризми. — Резултатътъ отъ юлския
Конкурсъ № 3. — Книги и списания. — Корреспонденция.
— Обявление.

ТЪРСИМЪ

още

2-МА АГЕНТИ

Желающитѣ да станятъ, нека се от-
несятъ за споразумѣние до Дирекцията
ни най-късно до 5-й Септемврий т. г.

Училищни законопроекти.

Получихме отъ министерството на Народно-
то Просвѣщение два законопроекта: единъ за ос-
новнитѣ училища и другъ за гимназиитѣ въ
българското княжество. Съ публикуването на
тия закони дава се вече край на дългитѣ разис-
квания и безбройни критики отъ врѣмето още
на издаването въ 1891 год. фамозния „законъ
на Народното просвѣщение“ който и се отмѣнява
вече въ повечето си части.

И врѣме бѣше, мислимъ, вече. Тригодиш-
ната по стария законъ практика, която показва
всичкитѣ му недостатѣци; дългитѣ изъ печата
по речения законъ критики и разисквания до-
караха работата до туй, щото дѣлото само по
себе си да узрѣе и ни даде нѣщо свѣстно и доста

свършено, каквото е законътъ за учили-
щата въ Българското княжество на неумори-
ния ни министъръ по просвѣщенieto г. К. Велич-
ковъ. Затова на този законъ ний трѣбва да гле-
даме като на единичното сръдство за повдиганieto
на народното ни образование.

Ние, като благодаримъ прѣдварително на г.
министра на Народното ни просвѣщение, задѣто на
почете съ испращанieto и намъ горѣреченитѣ зако-
ни, както, вѣрваме, направи сжщото и съ нѣкой
госпожи учителки-ветеранки, които нѣкъ, безъ
сѣмѣние, най-добросвѣстно ще отговорятъ на
направената имъ честь — ние, казваме, считаме
се за длъжни да се позанимаемъ съ испрате-
нитѣ ни за прѣгледване закони, а именно, ка-
то прѣдставителки на женската по насъ публи-
ка, повечето съ ония отъ тѣхъ части, които се
касаатъ за нея.

Ще се помъчимъ, прочее, и ние по силата си
да си искажемъ скромното по тия законъ мнѣ-
ние, като ще го поддържаме винаги — макаръ
и да сме увѣрени, че при съставлението имъ г.
министрътъ е имамъ прѣдъ видъ много закони
по просвѣщенieto и на други държави — на това,
което сме чели изъ чуждитѣ по сжщата цѣль
закони, и на това, което самъ опитътъ отъ при-
лаганieto на тия или ония мѣрки е искаралъ
на явѣ.

* *

1) Ний мислимъ, че трѣбвало да има особенъ законъ за дѣвическитѣ и другъ такъвъ за мъжескитѣ училища. Особенно законътъ за гимназитѣ непрѣмънно трѣбваше да бѣде раздѣленъ на такъвъ за дѣвическитѣ и на другъ за мъжескитѣ гимназии, толкозъ повече че, покрай другитѣ важни за това причини, тѣ не сж и еднакви, както се най-ясно това види отъ чл. 12, който гласи: *горний курсъ при дѣвическитѣ гимназии трае три години. Въ него се изучаватъ сѣщитѣ прѣдмети като въ класическия отдѣлъ при мъжескитѣ гимназии съ исклучение на старитѣ езици.* Мотивитѣ, които на каратъ да изискваме раздѣлението на законитѣ е, че тѣ въ сегашната си форма повече сж такива за мъжескитѣ училища и *содържатъ свѣдения* и за дѣвическитѣ училища. Такова нѣщо би се позволило само, ако съ тия закони се приравнявали съвсѣмъ дѣвическитѣ съ мъжескитѣ, както основни училища, тѣй и гимназии — нѣщо, което толкова по естеството имъ, колкото и по законитѣ се види ако не за невъзможно, то поне за недостигнато.

Г-нъ Министърътъ не е да не знае, че на всѣкъдѣ вече, а особено въ Франция отъ началото още на сегашния вѣкъ, отъ когато самъ Наполеонъ великий казалъ на г-жа Кампанъ: «трѣбва да образувате майки, които да знайтъ да си възпитаватъ дѣцата», и редъ учени мъже съ се произнесли, че трѣбва да се обърне особено внимание на женското образование, отъ тогава още, казваме, разискванията се починхж върху образуването на дѣвицитѣ, които разисквания се усилахж още повече отъ 1870 г. насамъ, т. е. отъ датата на побѣждаването на Французитѣ отъ Германцитѣ, което се дължело, както бѣ казано, не на германското оржие, а на германскитѣ учители, и пмахж за резултатъ съставлението на цѣлъ редъ специално за образуването на дѣвицитѣ закони, съ които и твърдѣ справедливо Франция може днесъ да се гордѣе, като гледа плодетѣ отъ толкова трудове и пожъртвования. Врѣме е, прочее, да обърнемъ вече и ний по-серпозно внимание върху образуването на дѣвицитѣ по насъ; защото споредъ Leibnitz-а: човѣшкии ролъ може да се прѣобразува, ако би се прѣобразувало женското възпитание и образование; а Say претендира, че възпитанието и образованието на мъжетѣ трѣбва да се починѣтъ чрѣзъ ония на женитѣ *).

* Тукъ му е мѣстото да споменемъ, че г. Величковъ твърдѣ добръ знае и разбира тия работи, защото той прѣвъ

За това, както за момчета сж учредени реални и класически гимназии, единтѣ за ония, които ще се прѣдадѣтъ на практическия животъ, а другитѣ за желающитѣ да получатъ по-висше образование, нека така се наредѣтъ и дѣвическитѣ гимназии по начинъ, щото еднакво да се ползватъ и желающитѣ да продължаватъ ученнето си въ по-висши учебни заведения и ония, които не ще могатъ направѣ това.

2) Споредъ чл. 8 отъ закона за гимназии тѣ въ долния курсъ на дѣвическитѣ гимназии се прибавятъ при горнитѣ прѣдмети ржководѣние и домакинство. Ний не сме съгласни да се учи домакинството, тоя главенъ, споредъ насъ, прѣдметъ въ дѣвическитѣ училища, въ долния курсъ на дѣвическитѣ гимназии, т. е. на дѣвици отъ 10—14 годишна възраст. Какво ти домакинство ще разбиратъ тия дѣца! Не щемъ да повтаряме пакъ, че Домакинството сега вече е цѣла съ много раздѣления наука, за изучаването на която по части се изисква и врѣме, и надлѣжна възраст, защото не ведижъ на дълго и широко сме расправяли и продължаваме да расправяме за него въ притурката на списанието си и защото всички вече знайтъ и разбиратъ това. Ний сме, слѣдователно, на мнѣние, щото домакинството да се опрѣдѣли за задължителенъ учебенъ прѣдметъ въ *горния курсъ* на дѣвическитѣ гимназии. И друго: много добръ е опрѣдѣлено, щото ржководѣнието да почва още отъ основното училище (чл. 28), нѣ много пакъ злѣ е, че то се испуща въ горния курсъ на гимназитѣ; защото отъ онитѣ е доказано, че момчетата трѣбва да захващатъ ржководѣнието отъ най-ранната си възраст, за да си упражнятъ ржцѣтъ по него, а трѣбва да го не испущатъ никога, за да не отвикнатъ ржцѣтъ имъ отъ да изработватъ и най-тънцитѣ ржководѣния.

Ето на какво основание съ статията си «И женитѣ членки на Висшия учебенъ съвѣтъ» ние претендирахме, щото за висшия учебенъ съвѣтъ при Министерството на Народното просвѣщение да се избиратъ или поканватъ за членки и жени — вѣщи учителки!

3) Мѣжду изброяванитѣ въ чл. 10 прѣдме-

намисли да учреди въ София, както сме съобщили въ 7 бр. на списанието си, единъ Висшъ педагогически курсъ за дѣвицитѣ двугодишенъ, за който обаче и до сега нѣмаме повече свѣдения, нито нѣкой законопроектъ. Това ни дава, обаче, много куражъ, да се признаемъ, тѣй като прѣдварително сме увѣрена, че имаме работа съ човѣкъ, който ще оцѣнява и взема прѣвъ видъ казаното отъ насъ.

ти въ класическия отдѣлъ, които споредъ чл. 12 ще бждатъ и прѣдмети, що ще се учятъ въ дѣвическиятъ гимназии, ний не виждаме единъ особено за момитѣ важенъ прѣдметъ; той е рисованieto. Извѣстно е, колко рисуванieto развива вкуса и естетичността на всѣкого, а особено на момата. Ний имаме на рѣка програмѣ отъ срѣдни училища въ Руссия, Франция, Бельгия, Португалия и пр., нъ ни въ една отъ тѣхъ не забѣлѣзахме да е испуснатъ този прѣдметъ. Не разбираме по какви съображения законодателятъ е исхвърлилъ тоя прѣдметъ отъ дѣвическиятъ гимназии. Тоже не можемъ да разберемъ, защо момитѣ не учатъ и грѣцки езикъ, а само въ забѣлѣжка на чл. 12 е казано, че: *латински езикъ може да се преподава въ горния курсъ на дѣвическиятъ гимназии факултативно*. Старитѣ езици тоже не липсватъ отъ програмитѣ за срѣднитѣ дѣвически училища на другитѣ държави. Всенизвѣстно е, че тѣ не се учатъ толкова като езици, колкото като едно сигурно срѣдство за образуване характеръ, не толкова за своята хубостъ и своята богата литература, колкото за дресиранието на ума. Отъ друга пѣкъ страна безъ тия прѣдмети образованието на дѣвойкитѣ става недостатъчно, та желающитѣ отъ тѣхъ да постигнатъ въ по-висше учебно заведение срѣщатъ винаги голѣми затруднения.

4) Чл. 12 отъ закона за гимназиитѣ гласи: *Горниятъ курсъ при дѣвическиятъ гимназии трае три години. Въ него се изучаватъ слѣдущитѣ прѣдмети като въ класическия отдѣлъ при мъжескиятъ гимназии съ исключение на старитѣ езици*. Сега този членъ не противоречи ли явно на чл. 9, който пѣкъ гласи: *горниятъ курсъ при мъжескиятъ гимназии състои отъ два отдѣла: класически и реаленъ. Учението въ класическия отдѣлъ трае четире години, а въ реалния — три*. Да се изяснимъ по-добрѣ: едни и сѣщи прѣдмети се учатъ въ мъжескиятъ гимназии въ четире, а въ дѣвическиятъ гимназии въ три години! Тука едно само може да ни се отговори: че тия прѣдмети ще се учатъ въ дѣвическиятъ гимназии въ по-братва форма и по-опростени. Нъ това ний отъ опитъ знаемъ, че не може да бжде, и ако се направи, то дѣвическиятъ гимназии не сѣ вече такива и учението на дѣвойкитѣ е непълно, та тѣ не могатъ безъ особено подготвление да постигнатъ въ по-висши учебни заведения.

(Слѣдва)

Старата мома.

(продължение и край).

V

При все това обаче той бѣ твърдѣ тежъкъ, много се бавѣше въ рѣшението си, та Гина губѣше вече всякото си довѣрие въ силата на червената си рокля, блондѣвата си коса и чернитѣ си очи.

— Кажй ми, Георгие, хубава ли съмъ? попита тя една сутринъ малкия си братъ, когато права прѣдъ огледалото на салона внимателно се огледаше въ него.

Блѣдащия офицеръ дълго време имъ гледѣ, та ний-послѣ съ една извънредна сериозностъ направи знакъ съ главата си, че да!

Боже мой, да; тя бѣ хубава, много хубава даже, интелигентна тоже, благородна, грациозна, привлѣкателна съ една дума. Какъ прочее Раймондъ не се рѣшаваше?

Тогавъ ненадѣйно и изведнѣжъ Гина станѣ много меланхолична и заяви, че животътъ бѣлъ тежъкъ.

— Съвсѣмъ тежъкъ, Марто, увѣряваше тя съ видъ на съвършено омръзване и дълбоко прѣзрѣние; увѣрявамъ та, че всичко въ него е тѣжко. Па и освѣтъ туй, все сѣщото, все сѣщото, хората, прѣдметитѣ, нищо не се промѣнява. Пѣли и ти намирашъ това за твърдѣ еднообразно и монотонно?

— Не, азъ мислѣхъ, че противното би било монотонно. Азъ бихъ желала, щото нищо отъ туй, що е наоколо ми, да се не промѣнява, нито хората, нито прѣдметитѣ.

— Тогавъ ти си щастлива?

Марта се колеба малко, а послѣ отговори:

— Съвършено щастлива.

— И не ти омръзва никога?

— Никога.

— Завиждамъ ти, пзмърмори Гина, която се тръшна на канапето и си затвори очитѣ. Но ти каквото щещъ ми казвай, азъ настоявамъ, че свѣтътъ е тежъкъ.

VI

Валѣше. Марта, права прѣдъ прозореца на салона, гледаше дъжда, който изъ тѣмко, но продължително падаше по листата на дървесата. Облацитѣ се гонѣха по небето, крайнитѣ керемиди на стрѣхитѣ капѣха, а по локвичкитѣ отъ водата, що се образувахъ изъ градината, плавахъ падналитѣ изъ оголиванитѣ цвѣтъ богатъ напѣстрени листови и пожелтѣли вече отъ слънчевия пекъ листови на дървесата.

— Марто, каза изведнѣжъ единъ треперливъ гласъ, който принадлежеше на Гина, изамъ да ти повѣрѣмъ една тайна.

И като прѣкара Гина двѣтъ си рацѣ около врата на сестра си, покри надъ рамото ѝ блондѣвата си глава.

— Една тайна ли, каза Марта, като се усмихна и положи усилие да изгони далечъ отъ себе си опечалението, което бѣ се вмѣкнало въ ней ври вида на покритото небе; добръ, хайде да ти видимъ тайната.

Гина отстъпи двѣ стѣпи на назадъ и като прие единъ сериозенъ видъ, за да си скрие смущението :

— Ако ти кажехъ че обичамъ нѣкого?

— Това щѣше да ми се покаже мѣчно; че ти не познавашъ никого.

Гина си издигна очитѣ и прѣста: библиотеката лежеше надъ салона.

— Нѣ ти забравяшъ . . . Раймонда.

Марта се залюбѣ и се отдръпна на назадъ, като испочлашена отъ нѣщо.

— Раймонда! Ти обичашъ Раймонда!

Въ този вѣкъ имаше такъва мѣла и скърбъ, щото Гина се уплаши.

— Какво имашъ, Марто, пошѣпна си тя . . . Боже мой!

Нѣ Марта съ едно извъннѣрно усилие тутакси се укроти.

— Нищо, каза тя. Това извѣстие малко ме очуди, ето що. Нѣ увѣрена ли си, че го обичашъ?

— Много, твърдѣ много.

— А . . . той, попита Марта съ треперещъ гласъ. И усмихната, нѣ страшно блѣдна, тя стончески почака да прѣтърпи и втория ударъ пострашенъ безъ друго отъ първия. Гина никакъ се не колеба.

— Той и той ме много обича. Само че не смѣе да ми го каже. Вървашъ ли, че се срами отъ мене? Чудно нѣщо, отъ една малка мома. А знаешъ ли, какво съмъ напустила? да те помолихъ да се насмешъ, щото да го накарашъ да ти исповѣда, че ма обича. Тогава . . . тогава всичко ще се нареди добръ. Нѣли ще го направишъ, казвай?

И съ хиляди галения и милкувания тя прѣгръщаше сестра си и съ нисъкъ гласъ продължаваше :

— Това прочее, че обичамъ т. е., показва ти се страшно, е? нѣ ти знаешъ ли, че винаги трѣбва да се достигне до това нѣщо. Азъ достигнахъ много скоро, толкова по-добръ; само ти може да не си на сѣщия умъ. Ти много се забравяшъ съ обичята си къмъ насъ. Е, хубаво; ето ти че плачешъ!

Да, да; Марта плачеше, полека безъ да хѣла. Ударътъ бѣ толкова ненадѣненъ, щото ѣ порази. Тон моментъ, обаче, отъ слабостъ бѣ твърдѣ краткъ. Тя си избрѣса очитѣ и дълго врѣме остана мълчалива, съ едно разсѣяно поглеждане градината, гдѣто продължаваше да вали, все тъй монотонно непрѣкъснато.

— Нѣли, ще му говоришъ ти, попита пакъ Гина. А Марта, като ѣ цѣлуна челото, попита сериозно :

Увѣрена ли си, че ще го ошастливишъ?

— Да, защото го обичамъ.

Аргументътъ бѣ неоспоримъ, та Марта съ не треперящъ вече гласъ каза просто :

— Ще му говорѣ.

VII.

Дѣждътъ прѣстана. Небето се разведри; слънцето залъзваше. Водни капки се отдѣляхъ отъ измокренитѣ листѣ на дървесата и падахъ по пѣсчния пътъ, по който вървѣше Марта заедно съ Раймонда.

Тя не си говорѣхъ нищо. Раймондъ вървѣше бавно, съ наведена глава, прѣдаденъ въ скръбни мисли и завладѣнъ отъ необикновено стѣснение: видътъ на Марта много го смущаваше. Тя, твърдѣ спокойна, тъй като жребнето бѣ хвърлено вече, просто си мислѣше, какво да му каже; тя по едно врѣме вече спрѣ.

— Господине Раймонде, каза му, безъ никакъ да се показва трогнѣта, като се мѣчеше да се усмихне, молихъ Ви се, имайте къмъ мене толкова довѣрие, щото да ми повѣрите тайната си

Той ѣ погледна очуденъ, послѣ поблѣдни, а Марта продължи :

— Що да не ми кажете, че обичате Гина? Азъ ѣ съмъ малко майка, а и ваша приятелка, отворѣте ми, молихъ ва, сърдцето си. Вие добръ знаете, нѣли тъй, че азъ ще бѣдѣ много щастлива, ако видѣхъ, че сте щастливъ.

Да, дѣйствително, желанието ѣ бѣ да го види щастливъ; нѣ какво друго щастие бѣ съвувала бѣдната за него, а въ сѣщо врѣме и за себе си! Тя помѣлча за кратко врѣме и за послѣденъ пътъ имѣ, жестокото удоволствие да си въобрази развалинитѣ на неосщаственитѣ си сѣнища, а послѣ като се обърна къмъ него :

— Нѣли ѣ обичате?

Той си издигна очитѣ къмъ ней и дълго врѣме ѣ гледа тъжно.

— Слушайте, каза изведнѣжъ. Прѣди два мѣсеца, на сѣщото мѣсто, азъ ва запитахъ, дали ще се съгласите да опитате едно друго щастие, освѣнъ онуй, що сте опитвала до тогава и да ошастливите още нѣкого. Вий трѣбва да сте прѣдположила, че говорѣхъ за себе си и азъ повѣрвахъ, Марто, позволѣте ми да ви говорѣмъ тъй, повѣрвахъ казвамъ, че ма обичахте.

Тя го прѣкъсна съ сладость :

— Като братъ. Вий тоже трѣбва да си припомнитѣ, че него вечеръ на въпроса, който ми зададохте, азъ отговорихъ: може би. Нѣ послѣ азъ дълго размислихъ, та нѣма да се съгласѣмъ никога, чувате ли, да обикнѣмъ никой другъ освѣнъ баща си и сирачетата си, както и когато не бѣхте вие, който ще влѣзете въ тоя любимъ кръгъ, защото и Вий искате, нѣли тъй?

Въ тоя моментъ Гина се показа на края на една алея Марта ѣ показа на Раймонда, а послѣ, повтаряйки му: и вие желаете нѣли? повика съ махане на ръката сестра си.

Г. Раймондъ иска да ти говори, каза тя, като

ѣх буташе къмъ стола, дѣто бѣ сѣднѣлъ Раймондъ. И когато Гина зачервенѣла туряше си ръката въ оная на момъка, Марта бързо бързо се отдалечи.

Тоя вечеръ тя се молѣ повече отъ обикновеното и повечето време тя гледа портрета на майка си. Прѣди да си лѣгне, тя минѣ отъ стаята на Гина и ѣх цѣлува по челото. И въ тая дадена на сестра си цѣлувка тя погребѣ за винаги вече всичкитѣ сънища на младата мома.

* * *

Подиръ три мѣсеца Раймондъ се вѣнча съ Гина и никоѣ, освѣнъ Бога и майка ѣ горѣ на небето, не узнѣ нищо за пожъртованieto на Марта.

Сега вече, дѣцата всички сѣ исхвърхнали изъ гнѣздото, толкова стоплювано другъ пътъ отъ Мартината нѣжностъ. Иванъ Ванъ-дѣрь-Бурхъ е умрѣлъ, а въ старата сива и мѣлчелива къща, която не подигатъ вече дѣтинскитѣ и младешкитѣ викове и смѣхове, Марта, винаги усмихната и щастлива, е вече остарѣла! . . .

Сара Мартенъ

(Продълженіе и край).

Подиръ нѣкое врѣме Сара Мартенъ се потруди да направи единъ фондъ, специално прѣдподрѣденъ да снабди за нѣкое врѣме, съ работа освободяванитѣ арестанти — «това, което ми дава въ сѣмъностъ, казваше тя, възможността да надзиравамъ тѣхното поведение».

Това било, както се види, *патронажътъ на освободяванитѣ* въ зародишъ още, нѣщо твърдѣ потребно и спасително, което още и до сега не е установено, въ скоро би се установило, ако всѣка страна би имала една Сара Мартенъ. И тѣй, въ нѣколко години, тая бѣдна шивачка, вѣдхвана отъ самата благодѣтелностъ, измисляваше и съ успѣхъ туряше въ практика най-гениалнитѣ и най-трогателнитѣ идеи, които високостепеннитѣ личности, моралисти, полигаци или администратори, едва още бѣхъ прѣдложили до тоя день за прѣобразованieto на исправителната система.

Въ това врѣме хората пишѣхъ, разясвахъ изъ печата, изъ политическитѣ събрания, изъ академитѣ. А нѣкъ Сара Мартенъ мѣлчеливо изпълняваше и отдаваше на обществото, на работата злощастници, които безъ неѣх бихъ излѣзли отъ затвора по-развалени и по-разгнѣвени противъ общественния редъ.

Въ недѣлнитѣ дни, Сара Мартенъ четѣше на затворницитѣ по нѣщо съ съдържание угодно и съответствующе на тѣхната интелигентностъ и поведение. Отъ начало тя избираше тия работи, що ямъ четѣше, изъ книгитѣ, които можеше да си достави; а послѣ, нѣщо по-голъмо довѣрие въ себе си и убѣдена, че никоѣ писателъ не би могълъ да прѣдугади по-добрѣ отъ неѣх мислитѣ и езика, способна да пожъртитѣ слушателитѣ ѣ, та за сажа

да си съставя тия четения, които послѣ прѣписваше и прѣгледваше.

Единъ инспекторъ на затворитѣ говори за неѣх слѣдующето въ единъ отъ своитѣ рапорти: «Една жена, която както ми казахъ, била отъ града, прочете на затворницитѣ нѣщо, съставено отъ неѣх сама. Това четение чисто морално, видѣ ми се чудесно угодно за слушателитѣ ѣ. Затворницитѣ се показвахъ, че се много интересувахъ; тѣ пове бѣхъ много внимателни; обѣкто имъ бѣ прибрано и прилично».

Въ 1826 г. Сара Мартенъ наслѣди отъ умрѣлата си баба единъ доходецъ отъ 250—300 франка. Това ѣ се показа едно цѣло богатство. Тя напуснѣ града Кестеръ, за да отиде въ Ярмутъ, гдѣто взе подъ наемъ двѣ малки стаи въ единъ тъменъ кварталъ.

Въ това врѣме Ярмутскитѣ жители, вмѣсто да благодарѣтъ на Сара Мартенъ за самоотвържеността ѣ, тѣ почнѣхъ всѣкакъ да ѣх хулитѣ и наклеветяватъ.

Нѣ Сара Мартенъ, безъ да обръща ни най-малко внимание върху критикитѣ, на които тя бѣше прѣдметъ, прѣдаваше се съ всѣкидневно нараствающа прѣданностъ на започнатото отъ неѣх дѣло. Нѣ вслѣдствие оная странна неблагодарностъ, която срѣщатъ благодѣтелнитѣ лица, младата мома загуби си хлѣба тогасъ, когато, управлява само по своето добро сърдце, осмѣществяваше едно отъ по-големитѣ морални прѣобразованія на по-новитѣ врѣмена.

Щомъ Сара напълно вече се привърза къмъ новитѣ си създадени отъ самата неѣх длѣжности, повечето личности, които до тогава ѣ давахъ работа, зехъ да охладиватъ къмъ неѣх; тѣ не обичахъ да държатъ при себе си таяква личность, която привличаше толкова вниманіе. Въ малко врѣме всички, които ѣ доставяхъ работа, оттеглихъ се малко по малко; а Сара Мартенъ грозѣше да опасността да загуби онуй малко, що ѣ бѣше необходимо за нейното собствено поддържаніе. Малкиятъ ѣ доходъ едва достигаше за наемъ на жилището ѣ и за посрѣщаніе разносикитѣ за себе си и за затворницитѣ.

По нѣмание прочее работа, която да ѣ принася нѣщо, сиромашията за вече сериозно да ѣ заплашва. Нѣ тя никакъ не се смути. Съмнѣніето даже не можа да се вѣткне въ нейния духъ.

«Когато всичкитѣ ми дни сѣ били заняти съ шивачество, бѣхъ въ сѣщо врѣме твърдѣ угрижена и беспокойна за бъдѣщето си; нѣ щомъ ми липса работата, липсахъ ми тоже и грижитѣ. Богъ ми бѣ господарьтъ, та не можеше да напусне слугинята си; той ми бѣ баща, та не можеше да си забрави дѣтето.»

Сега Сара прѣкарваше отъ 6-7 часа въ день всрѣдъ своитѣ затворници, като прѣобрази въ кошаръ, дѣто владѣше редътъ и индустрията, туй печално обиталище, което, прѣди тя да се вѣткне

въ него, бѣше мѣсто за лѣнность и лѣгло на всѣ какви злнии.

«Азъ насърдавахъ ония, които не знаехъ да четатъ, за да се научатъ, а другитѣ имъ помагаша въ мое отсъствие. Прѣподаваше имъ се тоже и писанието, а ония, които притежаваха вече туй прѣимущество, правѣха извлечения изъ книгитѣ, които имъ се заемаха.»

Морални брошури, дѣтски бниги, които обичаха много, и други такива, на брой четири до петъ, всѣки день се промѣняваха изъ всѣка стая; доставяха се по-големни книги на знающитѣ да четатъ по-добре.

Мнозина отъ тия злощастни затворници имаха обичай да се отнасятъ къмъ всѣкого грубо и прѣзрително, да отхвърлятъ всѣкаквъ видъ работа и занятие.

Сара Мартенъ твърдѣ търпеливо и вѣроятно се борѣше противъ тѣхната зла воля; най-ожесточенитѣ даже отъ тѣхъ подирь малко врѣме, сами пожелаваха да взематъ участие въ работитѣ и въ занятията, отъ които гледаха, че тѣхнитѣ съзатворници извличатъ голѣма полза.

Подирь малко, подѣ привлѣкателността на влиянието ѝ, странни измѣненія зеха да се произвеждатъ у тѣхъ. Виждаше напр. нѣкой хора, застарѣли въ злодѣяннето, да опитватъ за прѣвъ пѣтъ въ живота си да държатъ перо въ рѣката си, да се навеждатъ върху азбуката, да се мѣчатъ, за да втѣлиятъ въ ума си нѣкой мораленъ принципъ. Млади негодници, толкова безочливи, колкото и не вѣжи, съ смѣреностъ почваха да учатъ евангелието и колкото повече учеха, толкова повече имъ се измѣняваше характерътъ.

Сара бѣ сполучила да упражнява голѣмо влияние надъ всичкитѣ затворници. Всички ѝ повѣряваха тайнитѣ си. Тя ставаше складътъ, тѣй да кажемъ, на печалнитѣ тайни на слабостта, на прѣстъпленнето, на мизерността, верѣдъ които и си прѣкарваше живота. У едни тя насърдаваше желанието за подобрене, у други се борѣше противъ слабото имъ желание; окуражаваше страхливитѣ и съвѣтваше или поучаваше споредъ разнитѣ характери на бѣднитѣ си протежета.

Ето нѣколко откъследи отъ журнала, въ който Сара Мартенъ си бѣлѣжете наблюденията върху поведението на освободаванитѣ затворници:

«Единъ момъкъ на 17 години, наказанъ на шестмѣсеченъ затворъ за кражба. Напрѣдъ лѣнивъ развратецъ, съвсѣмъ разваленъ. Сполучилъ да си намери работа, та отъ тогава вече живѣе честно. Сега е икономъ въ една добра къща. Често го виждахъ прѣди да напусне Ярмутъ; отъ тогава на послѣ видѣхъ го два пѣти, по случая на посѣщениата си у майка и у баба си, а отъ врѣме на врѣме пакъ се научавамъ за него».

«Една жена на 39 год.: кражба. Не знаеше ни да чете, ни да пише. Подирь 37 год. съвършено промѣненне. Отпослѣ тя не извърши ни най-мал-

ката простѣпка и станѣ честна, па измѣни члже и мѣжа си, който изглеждаше за неблагонадѣждецъ. Виждахъ ѝ почти всѣки мѣсець. Много страдѣ отъ сиромашия и болѣсть, безъ никакъ да се оплаче.»

Такова бѣ нравствениото измѣненне, що се извършваше въ живота на повечето затворници; които посѣщаваше Сара Мартенъ, просвѣтляваше и въвеждаше въ добрия пѣтъ прѣзъ врѣмето на затворничеството имъ въ Ярмутъ.

Освѣтъ горнитѣ работи има още много други; отдадени на обществото отъ Сара Мартенъ съ същата ревност и същия успѣхъ.

Всѣка вечеръ, подирь ежедневната си работа въ затвора, тя отиваше да посѣти болнитѣ и да учи бѣднитѣ моми, било въ Work-House, било въ работилницитѣ, дѣто работѣха.

Биографътъ ѝ не казва, какви сѣ били прѣзъ туй врѣме срдѣствата ѝ за поддържанне. Нѣ трѣбва да се вѣрва, че трогающето ѝ довѣрие къмъ Бога биде възнаградено, защото тя можа да се прѣдаде всецѣло на дѣлото си.

Тия посѣщения у затворницитѣ сѣ работи твърдѣ нужни и изобилни съ добри послѣдствия. Нѣ кой има куражъ, който проистича отъ добродѣтелта, да ги направя? Никой не мисли даже за такова нѣщо. Никой не прѣдполага даже, че това може да е една общественна длѣжностъ, да се подражава напримѣръ на героичната англичанка работница, която пожъртвова за затворницитѣ смѣщеннето си, па даже насмѣхъ си хлѣбъ.

Не може, безсѣмѣнно, освѣтъ отъ твърдѣ малко число личности да се очаква една таква дѣятелна и ползотворна добродѣтель, каквато на Сара Мартенъ; нѣ не ще бѣде много, ако се изиска отъ живущитѣ охолно и леко жени, што да благоволятъ да се интересуватъ за затворницитѣ, болнитѣ и пр.

Ако всички жени биха разбрали общественитѣ си длѣжности въ другъ свѣтовенъ изгледъ, то щѣхме да видимъ да се изпълняватъ голѣми работи.

Прѣзъ зимата на 1842 год. здравieto на Сара Мартенъ се поразвали, та съ голѣми маки тя продължаваше до Априлия мѣсець на слѣдующата година посѣщениата си въ затвора. Нѣ по-послѣ тя биде задържана у тѣхъ си по причина на една тѣжка болѣсть и извѣмѣрна слабостъ.

Нѣ нищо не можа да отчае тая дѣятелна душа. Сама въ стаята си и верѣдъ жестоки лишения, които нисакъ ѝ не смущаваха, тая бѣдна мома изъ простолюднето, които бѣ се въздигнала толкова високо чрѣзъ свои куражъ и добродѣтель се мѣчеше да състави нѣщо полезно. Тя дълго врѣме се борѣше така противъ болнитѣ, на който опияумътъ само бѣше улѣкчителното срдѣство.

На 15 Октомврий 1843 год., нѣколко минути прѣди да умре, тя поиска още една доза отъ туй наркотическо лѣкарство, за да намази нетърпимитѣ си болки. Жената, която ѝ гледаше, забѣлѣжа ѝ тогава, че приближи послѣднитѣ ѝ часъ. Въ тѣзи

думи Сара Мартенъ съедини си ръцѣтъ и извика: «Благодарѣхъ, Боже мой, благодарѣхъ!» Тѣзи бѣха послѣднитѣ ѝ думи. Погребяхъ ѣ въ Кестеръ при баба ѝ.

Ярмутъ не ѝ въздигна паметникъ. Нъ, за да продължи, колкото се може по-добрь, дѣлото ѝ, назначи при затворницитѣ единъ учителъ.

Афоризми.

Алмазътъ сж най-послѣдното плъщо, що си купувалме, и първото, що си продавалме.

* * *

Исплащанитѣ дългове оставятъ дупки, а неисплащанитѣ оставятъ пятна.

* * *

Истинното, както змийното слънце, късно изгрява и рано залязва.

* * *

Ако хората, за да спорѣтъ добро на другитѣ, би изживявали малко отъ онуй, що изживяватъ, за да спорѣтъ зло на самото себе си, то бѣдността нѣмаше да съществува въ тоя свѣтъ.

* * *

Нищо не е толкова опасно, колкото духъ безъ характера.

* * *

Старитѣ жени, забравитъ, че сж били млади, като говорѣтъ за младитѣ жени, а нѣкъ младитѣ не мислятъ, че ще засчарѣятъ, когато говорѣтъ за старитѣ.

* * *

Духътъ може да подражи на сърдцето, из сърдцето не може да подражи на духа.

* * *

Сиромаситѣ позиваваа приятелитѣ си по-добрь отъ богатитѣ.

* * *

Сънътъ е единичий приятелъ, който не дохожда кога се позива.

* * *

Приятелството мрази любовта, както бѣдний — богатия.

* * *

Човекътъ желае, каквото нѣма, а не знае да употреби, каквото има.

Резултатътъ отъ Голѣмия Конкурсъ № 3.

*Женитѣ споредъ народния ни поетъ и писателъ г. Пв. Вазова *.)*

Прѣди да пристѣпѣхъ къмъ ядката, тѣй да кажемъ на настоящата си студийка, считамъ за длъж-

*.) По тоя конкурсъ получихъ се въ дирекцията въ три отговора, които всѣчки сж не до тамъ съвършени. Тукъ ний помѣстваме по-добрия и по-пълния сравнително отговоръ.

Заб. «Ж. Св.»

ность да прѣдупрѣдѣхъ читателитѣ си въ двѣ нѣща: първо, че ще се помѣка да опиша жената — българката, разбира се — споредъ Вазова по съчиненията му въ проза; и второ, че тѣ не трѣба да очакватъ отъ мене голѣми работи, защото, колкото и да съмъ се потрудила, все пакъ опитътъ ми по прѣдлѣжашия въпросъ излѣзе несвършенъ, а, може би, и неточенъ. И тѣй:

Вазовитѣ съчинения, разгледвани откъмъ тая страна, отъ която ги азъ разгледвахъ, могатъ се раздѣли на двѣ групи: на такива, въ които се разгледва старата, тѣй да кажемъ, българка, т. е. българката подъ игото; и на други, гдѣто се говори за съвършенната, свободната българка. Ние, до колкото можаме да разберемъ, отъ прочитанието втория видъ съчинения, понятието на г. Вазова за съвършенната българка много се колебае. И твърдѣ справедливо: съвършенната българка, съобразно съ новото възпитание, което ѝ се дава, поставя си нови идеали, стрѣми се къмъ нѣщо ново, неизвѣстно, може би, и ней още; за всичко това, прочее, ний мислимъ, че е най-цѣлѣсообразно да си ограничимъ още повече работата, да поговоримъ сир. върху старата, подъ игото българка. Така по-малко ще сгрѣшимъ, а пъкъ и повече ще ползуваме.

Ако има у насъ писателъ, който да е изучилъ добрь българина и българката, то той е напрѣмънно г. Вазовъ. Въ това може всѣка една да се увѣри, ако земе да му прочете съчиненията отъ прославения му романъ «Подъ Игото» и до послѣдното му и най-кратко расказче. — Българката, споредъ г. Вазова, отличава се по своята набожностъ: верѣдъ ония опасни обстоятелства и тежки врѣмена, които прѣживявали; верѣдъ оня страхъ на гибелта, който всѣки день и часъ ги грозѣлъ; въ врѣме на едно неоторимо отчаяние или на една неограничена радостъ; всѣки моментъ, речи, въ тоя тѣжовенъ животъ българката за единичка подхорка, утѣшение, и приближише имала християнската религия. Тая ѝ набожностъ достига по нѣкога у неѣ до фанатизмъ. — Не по малко може да се похвали българката за своето почитание родителитѣ си и старитѣ и за своята честность; и най-малкото отклонение отъ подобно поведение се считало за прѣстъпление. Когато, при прочитанието романа «подъ Игото» не трогва историята на Лалка, чорбаджи Юрдановата дѣщеря, която, при всичко че горещо любѣла доктора Соколовъ, прѣпочела да умре, нежели да прѣстъпи бащината си воля, да се ожени за прѣдателя Стефановъ. Колко такива примѣри би показала всѣка една отъ насъ по онуй недалечно отъ насъ врѣме! — Въ еднаква степенъ ние срѣщаме у неѣ прѣданостъта и челоуколюбieto, даже и въ най-раваленитѣ персони. Героинята на речения романъ Рада е всецѣло прѣдана на идола си Огняновъ; веднажъ тя се рѣшава да даде край на живота си, задѣто ѣ била подозрѣлъ въ невѣрность, а най-послѣ умира заедно съ него, като вижда, че Огняновъ не може се спасти отъ неприятелитѣ си. Възвана, въ расказа

«Бълмелецътъ», последва мъжа си — разбойника Славча по горитѣ и, прѣоблѣчена въ мъжски дрѣхѣ, сподѣля съ него всичкитѣ опасности на единъ скитнически и разбойнически животъ. Не малко трогватъ патилата на Райна, въ разказа «Изборъ», която, ако и най-прѣтателски излъжена въ любовта си, пакъ опрощава и се оженва за раскаяния свой любовникъ. Малко ли на очудва челолюбие то на блудницата Милка (въ «подъ Игото»), която единичка изъ цѣла Бѣла-Черкова прие да укрине доктора Соколовъ, когото, подиръ възстанието, гонѣла потерята, за да го улови и убие. — Патриотизмътъ е вродено, тъй да кажемъ, у българката чувство, което очаква една малка самопричина, да се възбуди и до най-висша степенъ: сърдцето на кои отъ насъ читателки, не тупти отъ радостъ и възхищение при прочитанието (въ «подъ Игото») разговора между чорбаджи Юрдана и омъжената му дъщеря кака Гина, инакъ не до тамъ достопочетна персона, когато баща ѝ ѝ заварилъ, че мѣсила песнети за българскитѣ юнаци! . . .

Не знаѣхъ, дали съмъ прѣброила всичкитѣ прѣи мушества на българката; мислѣхъ, обаче, че, колкото съмъ прѣдставила, достатѣчни сѣ да ѝ прѣпорѣчатъ добръ всѣмъ. Нѣ отъ това не слѣдва, че българката е идеалътъ на женитѣ, безъ никакви недостатѣци и пороци. И такива, прѣнесходящи, безсѣмѣнно, отъ простотия, невежество и отсъствие на всѣкакво възпитание, всѣка една отъ читателки нѣ най-лесно ще открие у неѣ. Клюкарството и злорадството стоѣтъ на прѣвъ планъ. Женскитѣ у чорбаджи-Юрданови събрания и женскитѣ метохи прѣдставляватъ ни не малко число типове на жени, прѣтѣжающѣ горнитѣ качества. Гордостта, самохвалството, егонизмътъ сѣ нѣща обикновени и вродени у много българки чувства . . .

Нѣ нѣма повече да продължавамъ: прѣминахъ опредѣленитѣ отъ почитаѣмата дирекция граници за такитѣ конкурси, а, и най-главното, не щѣ да наравѣмъ честолюбieto и достѣпнието на българката. Достатѣчно е, увѣрена съмъ, да помозѣмъ читателки нѣ си да изчетатъ отъ край до край и внимателно всичкитѣ Вазови съчинения, гдѣто ще намѣрятъ въ безброй примѣри за подражание и въ изобилие случаи на пороци и недостатѣци за отбѣгване и поправяние себе си отъ тѣхъ!

Горски Царица.

Книги и Списания, получени въ Дирекцията ни.

Искра, год. V томъ II-ий кн. XI Шуменъ.
Семейно отише, год. I брой 7, Августъ 1895 г. Варна.
Медицинска Беседа, година I кн. 11 и 12, и Май и Юни 1895 г.; год. II кн. I. Юни 1895 г. Видинъ.
Свѣтъ год. III кн. V Юни, 1895, Плевенъ.
Журналъ „Научно списание“, год. IX № 1-2 1895 г.

Отговорница: Т. Г. Ноева

Дѣло, год. I кн. X Юлий, 1895, Пловдивъ.

Медицински Сборникъ, брой 5-й Августъ 1895 г., София.

Орало, год. II брой 15 1-й Августъ 1895 г., София.

Церковенъ вѣстникъ, год. I брой 8, Августъ 1895 год. Пловдивъ.

Ветеринарна Сбирка, год. IV брой IV, V и VI Априлъ. Май и Юни 1895 г., София.

За Естествено то Богочознание, прѣвелъ свещеникъ Стефанъ П. Чернооковъ, цѣна 40 ст. Писма, пари и порѣчки да се испращатъ до прѣводача, станция *Карабунаръ*.

Какъ се научили хората да пѣтъ, прѣвела отъ руски J. A., стр. 23 на голѣми 16-ни, цѣна 40 ст. първо издание и печатъ на Хр. Г. Дановъ.

За тая полезна книжка ще поговоримъ идущия пѣтъ.

Корреспонденция.

Умоляваме Г-ата, която е имала добрината да ни изпрати единъ отговоръ на 4 я въпросъ подъ псевдонимъ «Искра», да благоволи и, по прѣгния редъ, ни съобщи истинското си име и прѣзвие. — Г. Под. Т. Георгиева *Тарново*. Получихме 14 л., абонаментъ на списание и притурка за 94 и 95 г. — Пор. Димитровъ *Разградъ*. Получихме 8 л., абонамента на списание за 94 и 95 г.; молимъ още за 1 л. понеже абонаментъ на списание прѣзъ 94 г. бѣше 5 л. — Г. Орошановъ адвокатъ *София*. Молимъ, внесѣте си абонамента за 93 г. 7½ л., за 94 г. и за 95 г. до 1 Августъ 4 л., всичко 18½ л. или възвѣрнете броеветъ. — Брат. Рамаданови *Кюстендилъ*. 10 броя отъ приложенiя на «Домакинiя» могатъ Ви се отстъпи за 20 лева годишно. — А. Терзневъ *Распопови*. Запазанъ сте чрѣзъ г. Д. Сачуновъ Сливенъ; затова, молимъ, внесѣте абонамента до днесъ, т. е. 5 л. или ни възвѣрнете броеветъ — Мар. Миткова *София*. Поканвате се да внесете 12 л., абонаментъ на списание и притурка отъ 1 Януарий 94 г. до днесъ или да възвѣрнете броеветъ.

LE FOYER

DOMESTIQUE

JOURNAL pour la FAMILLE

Publie chaque semaine des articles inédits sur tout ce qui intéresse le cercle de la famille: éducation, morale, hygiène, économie domestique. Il vient d'inaugurer un service timbrologique destiné à rendre d'excellents services aux amateurs. Il fait également une large place à des productions littéraires de nature à délasser en instruisant. Sa tendance et son esprit le recommandent tout spécialement aux mères de famille et à la jeunesse. Il peut être mis entre toutes les mains et chaque de ses années représente un cadeau d'étrennes aussi utile qu'attrayant, sous forme d'un beau volume de plus de 600 pages, relié dans un emboîtement spécial.

L'abonnement est de 6 fr. pour l'année et 3 fr. pour 6 mois.

Demander à M M Attinger Frères, Neuchâtel,

des livraisons specimen gratuites

Печатница Л. Нитче — Варна.